

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський

університет економіки і торгівлі»

18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03

Кафедра правознавства

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА МЕДІАЦІЇ
(ПОСЕРЕДНИЦТВО)»**

з підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	08 Право
--------------	----------

Спеціальність	081 Право
---------------	-----------

Освітньо-професійна програма	Право
------------------------------	-------

Полтава 2022 рік

Розробник/укладач програми:

Яна Волошина – к. ю. н., доцент кафедри правознавства
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Рецензенти програми:

Ігор Магновський – д. ю. н., професор, професор кафедри теорії та філософії права факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Одеського державного університету внутрішніх справ

Олександр Кальян – к. ю. н., доцент, професор кафедри підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету

Завідувач (начальник) кафедри правознавства
д. ю. н., професор

 Галина ЛАВРИК

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 Право

д. ю. н., професор

 Галина ЛАВРИК

Анотація навчальної дисципліни

Юристи у професійному житті постійно стикаються з таким соціально-політичним явищем як конфлікт, який може мати різні варіанти суперечливої взаємодії. Для правника важливо володіти різноманітними методами впливу на конфлікти, залежно від того чи іншого виду, підбирати конкретні форми управління ними.

Соціальні протиріччя, які характеризуються ознаками юридичного конфлікту, вирішуються за допомогою юридичних засобів і процедур. Наразі основним способом вирішення спорів та конфліктів в Україні є звернення до суду, але це зазвичай займає багато часу і є затратним процесом. Окрім того, результат судового вирішення спору досить важко спрогнозувати. Тому особливої актуальності набирає медіаційна процедура в юрисдикційному процесі.

Інститут медіації набув доволі широкого застосування у світовій та європейській практиці. Медіація вже багато років застосовується у багатьох країнах світу та приносить позитивні результати практичного застосування, що свідчить про її ефективність. У процесі врегулювання конфліктів (спорів) медіація надає більш широкі можливості конфліктуючим сторонам самостійно обирати досудові та позасудові способи для вирішення конфліктної ситуації.

Предметом навчальної дисципліни «Теорія і практика медіації (посередництво)» є суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим).

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія і практика медіації (посередництво)» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань про теоретичні та практичні основи вирішення конфлікту через застосування альтернативних способів вирішення спорів (медіації); розуміння статусу учасників медіації, змісту майстерності медіатора, сутності медіаційної процедури; засвоєння нормативних основ регулювання медіації, особливостей застосування медіації в окремих сферах суспільних відносин і юридичної практики; визначення перспектив розвитку медіації в Україні та сучасному світі.

Зміст навчальної дисципліни розкривається у таких темах: Поняття та правова природа медіації. Принципи, види та моделі медіації.

Нормативне регулювання медіації. Організація здійснення та загальна характеристика стадій медіації. Медіаційна угода як результат врегулювання конфлікту. Учасники та сторони медіації. Професійна компетентність медіатора. Етика медіаційної процедури. Медіація як особливий вид адвокатської діяльності. Застосування процедур медіації у нотаріальній діяльності. Медіація у професійній діяльності судді. Роль медіації у судовому процесі. Медіація у діяльності прокурора. Медіація на стадії виконання судових рішень у діяльності державного та приватного виконавців. Медіація у сфері міжнародних відносин.

Abstract of the discipline

In professional life, lawyers constantly encounter such a social-political phenomenon as conflict, which can have various forms of conflicting interaction. For a lawyer, it is important to possess various methods of influencing conflicts, depending on their type, and to select specific forms of managing them.

Social contradictions characterized by signs of legal conflicts are resolved through legal means and procedures. Currently, the main way of resolving disputes and conflicts in Ukraine is through appeals to the court, but this usually takes a lot of time and is a costly process. In addition, the outcome of a court dispute is quite difficult to predict. Therefore, the mediation procedure in the jurisdictional process becomes particularly relevant.

The mediation establishment has gained quite broad application in world and European practice. Mediation has been used for many years in many countries of the world and brings positive results of practical application, indicating its effectiveness. In the process of resolving conflicts (disputes), mediation provides more opportunities for conflicting parties to independently choose pre-trial and extra-judicial methods for resolving the conflict situation.

The subject of the educational discipline “Theory and Practice of Mediation” is social relations that deal with the conduct of mediation in order to prevent the emergence of conflicts (disputes) in the future or to resolve any conflicts (disputes), including civil, family, labor, economic, administrative, as well as in cases of administrative offenses and in criminal proceedings in order to reconcile the victim with the suspect (accused).

The purpose of teaching the educational discipline “Theory and Practice

of Mediation” is to provide the higher education students with a system of knowledge about the theoretical and practical foundations of conflict resolution through the use of alternative methods of dispute resolution (mediation); the essence of the mediation procedure; assimilation of the normative foundations of mediation regulation, features of the application of mediation in certain spheres of social relations and legal practice; determination of prospects for the development of mediation in Ukraine and the modern world.

The content of the academic discipline is disclosed in the following topics: Concept and legal nature of mediation. Principles, types and models of mediation. Normative regulation of mediation. Organization of implementation and general characteristics of mediation stages. Mediation agreement as a result of conflict resolution. Participants and parties to mediation. Professional competence of the mediator. Ethics of the mediation procedure. Mediation as a special type of advocacy. Application of mediation procedures in notarial activity. Mediation in the professional activity of a judge. The role of mediation in the judicial process. Mediation in the activities of the prosecutor. Mediation at the stage of execution of court decisions in the activities of public and private executors. Mediation in the field of international relations.

Anotace vědecké disciplíny

Právníci v profesním životě jsou neustále konfrontováni s takovým sociálně-politickým jevem jako konflikt, který může mít různé varianty protichůdné interakce. Pro advokáta je důležité mít různé metody ovlivňování konfliktů, v závislosti na tom či onom druhu, zvolit konkrétní formy jejich řízení.

Sociální rozpory, které se vyznačují znaky právního konfliktu, jsou řešeny právními prostředky a postupy. V současné době je hlavním způsobem řešení sporů a konfliktů na Ukrajině obrátit se na soud, ale to obvykle trvá dlouho a je to nákladný proces. Výsledek soudního sporu se navíc dá jen těžko odhadnout. Zvláštní význam proto získává mediační řízení v jurisdikčním procesu.

Mediační institut získal poměrně široké uplatnění ve světové i evropské praxi. Mediace je již mnoho let používána v mnoha zemích světa a přináší pozitivní výsledky praktické aplikace, což svědčí o její účinnosti. V procesu řešení konfliktů (sporů) poskytuje mediace širší možnosti konfliktním stranám, aby si samy zvolily přípravné a mimosoudní způsoby řešení konfliktní situace.

Předmětem studijního oboru „Teorie a praxe mediace (mediace)“ jsou společenské vztahy související s prováděním mediace za účelem předcházení vzniku konfliktů (sporů) v budoucnu nebo řešení jakýchkoli konfliktů (sporů), včetně občanských, rodinných, pracovních, hospodářských, správních, jakož i ve věcech správních a trestních řízení s cílem smířit se s poškozeným (podezřelým).

Cílem výuky studijní disciplíny „Teorie a praxe mediace (mediace)“ je vytvořit u uchazečů o vysokoškolské vzdělání systém znalostí o teoretických a praktických základech řešení konfliktu prostřednictvím aplikace alternativních způsobů řešení sporů (mediace); porozumění postavení účastníků mediace, obsahu dovedností mediátora, podstatě mediačního řízení; osvojení normativních základů regulace mediace, zvláštností aplikace mediace v jednotlivých společenských vztazích a právních vztazích. praxe; definice perspektiv vývoje mediace na Ukrajině a v současném světě.

Obsah studijní disciplíny se odhaluje v těchto tématech: Pojem a právní povaha mediace. Principy, typy a modely mediace. Regulace mediace. Organizace provádění a obecná charakteristika mediačních fází. Mediační dohoda jako výsledek řešení konfliktu. Účastníci a strany mediace. Odborná způsobilost mediátora. Etika mediačního řízení. Mediace jako zvláštní druh advokacie. Použití mediačních postupů při notářské činnosti. Mediace v odborné činnosti soudce. Role mediace v soudním řízení. Mediace v činnosti státního zástupce. Mediace ve fázi výkonu soudních rozhodnutí v činnosti veřejného a soukromého exekutora. Mediace v oblasti mezinárodních vztahů.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Теорія і практика медіації (посередництва)» укладена відповідно до освітньо-професійної програми «Право», розробленої на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 року № 643.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика медіації (посередництва)» є суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим).

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія і практика медіації (посередництва)» є формування у здобувачів вищої освіти знань про теоретико-правові основи здійснення медіації як альтернативного та ефективного способу вирішення юридичних спорів і конфліктів, правове регулювання медіації в Україні, порядок і умови набуття статусу медіатора; осмислення майбутніми фахівцями сутності та значення медіаційної процедури в професійній діяльності представників різних юридичних професій, принципів та особливостей здійснення медіації, порядку її проведення; набуття студентами-майбутніми юристами практичних навичок та умінь посередництва у конфліктних ситуаціях, налагодження комунікаційних процесів, ведення ділових переговорів, спрямованих на досягнення взаємної довіри учасників конфлікту та компромісного рішення.

Завданнями навчальної дисципліни є: вивчення історичних витоків альтернативного вирішення спорів, основних видів і принципів, моделей медіації; розуміння сутності та типів конфлікту, стратегій поведінки в конфлікті у професійній діяльності правника, шляхів врегулювання конфлікту; формування у здобувачів вищої освіти системи знань про теоретичні та практичні основи вирішення конфлікту через застосування альтернативних способів вирішення спорів (медіації); розуміння статусу учасників медіації, змісту майстерності медіатора, сутності медіаційної процедури; засвоєння

нормативних основ регулювання медіації, виявлення особливостей застосування медіації в окремих сферах суспільних відносин і юридичної практики; визначення ролі посередництва і переговорів у врегулюванні та трансформації конфлікту; засвоєння теоретичних підходів щодо управління конфліктом та оформлення домовленостей у його вирішенні у професійній діяльності юриста; окреслення перспектив розвитку медіації в Україні та сучасному світі.

Вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика медіації (посередництво)» забезпечує формування загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Право», розробленою на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 1);
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 4);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 7);

спеціальні, фахові, предметні:

- здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію (СК 6);
- здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів (СК 8);
- здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією (СК 13).

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми. В результаті освоєння дисципліни студент повинен:

- оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання (ПРН 1);
- співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами (ПРН 2);
- обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи (ПРН 6);

- дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв’язання (ПРН 7);
- брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини (ПРН 16);
- інтегрувати необхідні знання та розв’язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності (ПРН 17).

Навчальна дисципліна є **обов’язковою** у відповідності до навчального плану.

Форма підсумкового контролю знань – **залік**.

ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Загальна теорія медіації

Тема 1. Поняття та правова природа медіації

Історичний аспект виникнення та розвитку інституту медіації. Посередництво як спосіб урегулювання конфліктів у країнах стародавньої цивілізації – Фінікії та Вавилоні. Медіація в країнах Стародавнього Сходу та Азії. Суспільно-правовий інститут посередництва у Стародавній Греції. «Медіабельність» у Стародавньому Римі. Медіація у період середньовіччя. Посередництво у німецьких кодексах звичаєвого права. Медіація на українських землях Великого князівства Литовського (XV–XVI ст.). Медіація у країнах англо-саксонського права. США як засновник медіації. Історичний аспект розвитку інституту медіації в Європі. Історичні передумови впровадження медіації в Україні. Сучасне розуміння медіаційної процедури.

Дискурс наукових досліджень поняття медіації. Теоретичні підходи науковців до визначення поняття «медіація». Медіація як один із ефективних альтернативних способів вирішення конфліктів. Основні ознаки медіації: наявність правового спору між сторонами; вирішення спору та винесення рішення безпосередньо сторонами; наявність третьої особи – медіатора; наявність медіаційної угоди. Основні складові медіаційної процедури. Переваги та недоліки медіації, їх характеристика.

Тема 2. Принципи, види та моделі медіації

Поняття принципів медіації як альтернативного способу захисту прав людини і громадянина. Основні принципи та засади медіації: добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації. Зміст принципу добровільності медіації як основоположного та визначального принципу. Конфіденційність процесу медіації. Зміст і сутність принципу нейтральності медіатора в межах процедури посередництва у вирішенні спорів. Зміст та значення принципу самовизначення сторін медіації.

Характеристика видів медіації. Пряма (безпосередня) медіація. Непряма («човникова») медіація. Класифікація медіації за сферою виникнення конфліктної ситуації: сімейна медіація; медіація в

адміністративних справах; медіація у галузі корпоративного управління; комерційна медіація. Фасилітаційна або класична медіація, її сутність і особливості. Оціночна медіація. Медіація з однією стороною. Превентивна медіація як спосіб досягнення домовленостей, а не вирішення конфлікту.

Моделі медіації: позасудова, присудова та судова. Моделі медіації за суб'єктністю медіатора: юрисдикційна та позаюрисдикційна. Загальна характеристика основних моделей медіації: класичної, розрахункової, оціночної, терапевтичної. Моделі медіації за метою медіації: спрямована на повне вирішення спору; спрямована на часткове вирішення конфлікту або зміну предмету спору; спрямована на аудит спору та оцінку перспектив його рішення. Стимулятивна, трансформативна, наративна, гуманістична, директивна моделі медіації та їх характеристика.

Тема 3. Нормативне регулювання медіації

Медіація в українському праві. Загальна характеристика і основні положення Закону України «Про медіацію». Указ Президента України від 24 травня 2011 року № 597/2011 «Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні». Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації).

Міжнародні стандарти медіації. Європейські стандарти медіації. Конвенція ООН «Про міжнародні угоди за результатами медіації» (Сінгапурська Конвенція) від 7 серпня 2019 року. Керівні принципи для покращення виконання наявних рекомендацій щодо медіації у сімейних та цивільних справах від 7 грудня 2007 року (Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (CEPEJ)). Директива 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах». Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговий арбітраж від 21 червня 1985 року.

Рекомендація № R (78) 8 Комітету міністрів про юридичну допомогу та консультації від 2 березня 1978 року. Рекомендація № R (81) 7 відносно шляхів полегшення доступу до правосуддя запропоновано заохочувати застосування примирення сторін і медіацію від 14 травня 1981 року. Рекомендація № R (86) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо заходів з попередження і зменшення надмірного робочого навантаження в судах від 16 вересня 1986 року. Рекомендація № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних

справах від 21 січня 1998 року. Рекомендація № R (99) 19 Комітету міністрів державам-членам Ради, які зацікавлені в організації медіації у кримінальних справах від 15 вересня 1999 року. Рекомендація Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами-приватними особами від 5 вересня 2001 року. Рекомендація Rec (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах від 18 вересня 2002 року. Рекомендація Rec (2004) 6 Комітету міністрів державам-членам щодо вдосконалення національних засобів правового захисту від 12 травня 2004 року.

Тема 4. Організація здійснення та загальна характеристика стадій медіації

Загальна характеристика медіаційної процедури. Премедіація або підготовка до медіації як процес налагодження контактів зі сторонами. Етапи фази премедіації: ініціювання медіації, формування у сторін конфлікту розуміння процедури медіації, визначення запиту сторін на медіацію, збір інформації та попередня діагностика конфлікту, підготовка до медіаційних переговорів. Ознайомлення сторін спору з особливостями процедури медіації як завдання медіатора. Особливості створення атмосфери довіри. Комфорт та психологічний клімат як важлива умова медіаційної процедури.

Стадії медіації. Підготовча стадія. Збір інформації та визначення тем для обговорення. Робота з інтересами та потребами сторін. Пошук та оцінка варіантів рішення. Оформлення домовленостей. Укладання та підписання медіаційної угоди.

Постмедіація як факультативна стадія медіаційної процедури. Основні переваги постмедіаційної стадії. Основні завдання постмедіаційної стадії: обговорення зі сторонами результатів медіаційної процедури, її аналіз з точки зору відповідності очікуванням сторін, затвердження угоди за результатами медіації, вирішення питання про долю розгляду справи іншими компетентними органами, узгодження порядку виконання медіаційної угоди, моніторинг виконання медіаційної угоди.

Основні правила проведення медіаційної процедури. Основні техніки медіації: техніка постановки запитань, техніка «Кільце». Основні види запитань: відкриті та закриті, прості та складні (множинні), уточнювальні та доповнювальні, альтернативні та сугестивні, гіпотетичні (циркулярні), зустрічні, риторичні, навідні.

Прийоми активного слухання: невербальна та паравербальна комунікація; уточнення інформації та прояснення фрази, слова; переформулювання; перефразування; резюмування; парафраз; віддзеркалення почуттів; рефреймінг; центрування; вчасне мовчання; припинення внутрішнього діалогу та максимальне фокусування уваги.

Методи медіації: встановлення рапорту, відокремлення людини від проблеми, рух від позицій до потреб та інтересів, зосередження на інтересах, напрацювання взаємовигідних варіантів, перевірка варіантів на реалістичність, використання об'єктивних критеріїв, робота з альтернативами.

Особливості практичного застосування медіації.

Тема 5. Медіаційна угода як результат врегулювання конфлікту

Ознаки та правова природа медіаційної угоди. Зміст угоди за результатами медіації. Обов'язкові реквізити та форма медіаційної угоди (угоди про примирення). Основні умови укладення медіаційної угоди. Істотні умови медіаційної угоди. Характерні риси медіаційної угоди як різновиду правочину або цивільно-правового договору. Медіаційна та мирова угода при врегулюванні правових спорів. Відмінності медіаційної угоди від мирової угоди.

Різновиди медіаційних угод. Медіаційне застереження як положення про можливість застосування медіації. Медіаційні застереження: загальне застереження; застереження про медіацію як факультативний спосіб розгляду спору; застереження про медіацію, обмежену певним терміном. Поняття медіаційного договору, загальна характеристика його істотних умов. Значення медіаційного договору у вирішенні конфлікту. Договір, укладений за результатами медіації, як закріплення домовленостей сторін медіації.

Умови і порядок виконання угоди, укладеної за результатами медіації. Захист прав у разі порушення умов медіаційної угоди. Правові наслідки невиконання медіаційної угоди. Примусове виконання договору за результатами медіації.

Тема 6. Учасники та сторони медіації

Медіація – окремий інститут права. Право на медіацію: зміст і особливості реалізації. Суб'єкти права на медіацію. Загальна характеристика правовідносин у медіації. Механізми регулювання діяльності медіаторів.

Медіатор як суб'єкт проведення медіації, його правовий статус. Єдиний реєстр медіаторів України (ЄРМУ) як електронна база даних осіб, які набули право на зайняття діяльністю у сфері медіації. Основні вимоги до професії медіатора. Відповідальність медіатора: види, підстави та порядок притягнення. Основні критерії психологічного профілю медіатора. Роль медіатора у процедурі медіації. Основні функції медіатора. Медіатор як менеджер процесу.

Сторони медіації. Правові умови участі сторін у медіації. Угодоздатність як вольова характеристика сторони медіації. Особливості участі фізичної особи в медіації. Юридична особа як сторона медіації. Особливості правового статусу суб'єкта владних повноважень як сторони медіації. Правовий статус сторін медіації. Основні права та обов'язки сторін медіації. Морально-психологічні умови участі сторони в медіації. Критерії ефективності медіаційної процедури. Основні стратегії переговорів у вирішенні конфліктів. Переговори як комплекс різних видів діяльності. Психологічна готовність сторін до переговорів та співробітництва. Роль медіації» для сторін конфлікту.

Представництво інтересів сторін у медіації. Особливості участі представника в медіації. Участь захисника у медіації.

Роль медіатора та учасників у процесі медіації. Роль медіатора у процедурі вирішення конфлікту.

Тема 7. Професійна компетентність медіатора

Медіатор як професія. Поняття компетентності медіатора. Конфліктологічна компетентність медіатора. Комунікативна компетентність медіатора. Процедурна компетентність медіатора. Рефлексивна компетентність медіатора. Правова компетентність медіатора.

Техніки медіатора. Активне слухання – навичка медіатора «слухати і чути». Невербальна комунікація як система знаків. Поняття невербальної (несловесної) комунікації та її види. Мистецтво постановки запитань у медіації. Техніка правильного ставлення запитань. Перефразування (переформулювання) – базовий інструмент медіатора. Загальнолюдські емоції та емоції в діяльності медіатора. Робота з емоціями у процесі медіації.

Кваліфікаційні вимоги до медіатора. Основні компетенції медіатора: комунікативна компетенція, аналітичне мислення та дослідження інтересів сторін, емоційна компетентність, переговорна

компетентність. Компетентності медіатора як поєднання знань, розуміння, цінностей, навичок і умінь.

Тема 8. Етика медіаційної процедури

Етичні засади медіації. Самовизначення – фундаментальний принцип медіації. Безсторонність медіатора як центральна концепція у процесі медіації. Конфлікт інтересів у медіації. Основні стандарти та принципи акредитації медіаторів. Вибір медіатора – невід’ємне право сторін медіації. Конфіденційність у професійній діяльності медіатора. Медіатор – гарант справедливості процесу медіації. Механізми саморегулювання у медіаторській спільноті.

Етичні основи професійної діяльності медіатора. Кодекс професійної етики медіаторів від 19 лютого 2022 року. Основні принципи професійної етики медіатора: незалежність, нейтральність, неупередженість, конфіденційність, добровільність, самовизначення, відповідальне ставлення до підтримання належного рівня професійної компетентності, етика взаємодії між медіаторами. Етичні аспекти винагороди та реклами діяльності медіатора. Відповідальність медіатора за порушення професійної етики.

Європейський кодекс етики медіаторів. Компетентність та призначення медіатора. Винагорода медіатора та інші витрати на проведення медіації. Маркетинг та просування послуг медіації. Незалежність і безсторонність медіатора. Обставини призупинення процедури медіації. Етичні аспекти процедури медіації та врегулювання конфлікту. Етична сторона укладення угоди за результатами медіації.

Модуль 2.

Медіація у практичній діяльності юриста

Тема 9. Медіація як особливий вид адвокатської діяльності

Медіація як особливий вид адвокатської діяльності. Особливості участі адвоката у процедурі посередництва в якості медіатора. Моральні та спеціальні вимоги до адвоката-медіатора.

Особливі ознаки участі адвоката у врегулюванні правових спорів у якості медіатора. Надання адвокатом допомоги у врегулюванні юридичних конфліктів. Специфіка надання правової допомоги адвокатом учасникам кримінального провадження при проведенні медіації. Вирішення адвокатом питання щодо «медіабельності» конфлікту (спору).

Роль адвоката у процесі медіації. Участь адвоката у процесі медіації як представника сторони. Участь адвоката у процесі медіації як суб'єкта здійснення медіаційної процедури. Позитивні та негативні моменти участі адвоката у процесі медіації, їх загальна характеристика.

Тема 10. Застосування процедур медіації у нотаріальній діяльності

Медіація як нова функція нотаріату та особливий вид нотаріальної діяльності. Нотаріус як медіатор. Фундаментальні медіаційні навички для нотаріуса. Функції медіатора при здійсненні нотаріальної діяльності. Особливості участі нотаріуса у процедурі посередництва в якості медіатора. Основні можливості та особливості залучення нотаріусів до сфери медіації.

Роль і значення медіації у нотаріальній діяльності.

Медіація в діяльності нотаріусів України: теорія і практика. Перспективи надання нотаріусами функцій медіації в Україні. Зарубіжний досвід упровадження медіації у нотаріальну діяльність.

Тема 11. Медіація у професійній діяльності судді. Роль медіації у судовому процесі

Медіація в діяльності судді. Поняття судової медіації, її особливості та недоліки. Врегулювання спору за участі судді та медіація. Загальні та особливі вимоги до судді-медіатора. Суддя як медіатор у правових спорах.

Можливість поєднання судового процесу та процедури медіації. Актуальна проблеми медіації в юрисдикційному процесі. Медіація у кримінальному процесі України. Особливості медіації у кримінальному провадженні. Медіація в адміністративному судочинстві України. Особливості судової медіації у сфері адміністративного судочинства. Роль процедур медіації у цивільному процесі. Медіація у цивільному процесі: перспективи та міжнародний досвід.

Тема 12. Медіація у діяльності прокурора

Переговори та медіація у кримінальному провадженні. Можливості застосування медіації у сфері прокурорської діяльності. Правові аспекти медіації у кримінальних справах. Прокурорська медіація у кримінальному провадженні.

Інститут медіаторів в органах прокуратури як дієвий спосіб вирішення судових справ. Ініціювання процедури медіації прокурором. Роль прокурора при застосуванні медіації сторонами конфлікту.

Тема 13. Медіація на стадії виконання судових рішень у діяльності державного та приватного виконавців

Медіація в діяльності державного виконавця та приватного виконавця. Медіація на стадії виконання судових рішень. Державний або приватний виконавець як медіатор. Медіативні повноваження виконавця-медіатора, їх загальна характеристика.

Актуальність методів медіації у виконавчому провадженні. Переваги медіації та мирової угоди у виконавчому провадженні. Медіація у виконавчому провадженні: нові виклики та напрями реалізації. Медіація у виконавчому провадженні: міжнародний досвід та перспективи для України.

Тема 14. Медіація у сфері міжнародних відносин

Посередництво та медіація у вирішенні міжнародних конфліктів. Форми медіації на міжнародному рівні. Метод безпосередніх переговорів між посередником-медіатором і сторонами спору. Сутність «човникових переговорів» у сучасних міжнародних відносинах. Колективна медіація як специфічна форма групового посередництва. Основні елементи медіації, які використовуються на міжнародному рівні. Досвід застосування медіації у сфері міжнародних комерційних відносин. ООН, ОБСЄ, СОТ як найвідоміші міжнародні організації-медіатори. Головні досягнення міжнародних медіаційних зусиль ОБСЄ.

Розвиток медіації у сучасному світі. Спільні риси технології медіації та відомої «Гарвардської моделі переговорів». Практика медіації за законодавством зарубіжних країн. Культурно-психологічні чинники, які перешкоджають впровадженню медіації. Сучасні медіативні процеси у світі та особливості їх впровадження в Україні. Медіація в сучасному світі та перспективи її розвитку в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30 (23. 07. 96). Ст. 141.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
9. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
10. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
12. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.

13. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

14. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20>.

15. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>.

16. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1403-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>.

17. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

18. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.

19. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

20. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації): наказ Міністерства соціальної політики України від 17 серпня 2016 р. № 892. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16>.

21. Про затвердження Класифікатора соціальних послуг: наказ Міністерства соціальної політики України від 23 червня 2020 р. № 429. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20>.

22. Про затвердження Порядку ведення Координаційним центром з надання правової допомоги Реєстру медіаторів, які залучаються центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги, Порядку проведення конкурсного відбору медіаторів, які залучаються центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги: наказ Міністерства юстиції України від 28 листопада 2022 р. № 5298/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1499-22>.

23. Статут ГО «Національна асоціація медіаторів України»: рішення установчих зборів засновників ГО «Національна асоціація медіаторів України» від 20 серпня 2014 р., протокол №1/2014. URL : <http://namu.com.ua/ua/resources/publications/statut.pdf>.

24. European Code of Conduct for Mediators. URL : <http://www.euromed-justice-iii.eu/document/eu-european-code-conduct-mediators>.

25. Директива 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах» : міжнародний документ від 21 травня 2008 р. URL : <https://ukrmediation.com.ua/images/DOCS/Model-documents/mediation-directive-ukr.pdf>.

26. Кодекс етики медіатора: міжнародний документ від 2 червня 2004. URL : <https://ukrmediation.com.ua/ua/pro-tsentr/kodeks-etyky-mediatora/2-kodeks-etyky-mediatora>.

27. Рекомендація N R (99) 19 Комітету міністрів Ради Європи державам – членам Ради, які зацікавлені в організації медіації у кримінальних справах: міжнародний документ від 15.09.1999 № R(99)19. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_828.

28. Рекомендація Rec (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах: міжнародний документ від 15.09.1999 № R(99)19. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2002_10_2002_09_18_1.pdf.

Основні рекомендовані джерела інформації:

29. Конфліктологія та медіація : навчальний посібник / В. І. Докаш. Чернівці, Львів : Видавництво «Новий Світ – 2000», 2022. 249 с.

30. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с.

31. Озерський І. В. Актуальні проблеми медіації в юрисдикційному процесі України : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 248 с.

32. Рахліс В. Переговори і медіація : підручник для підготовки професійного переговорника / В. Л. Рахліс, О. О. Павленко. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2021. 344 с.

33. Управління конфліктами : навч. посіб. / Г. М. Захарчин, Р. О. Винничук. 2-е вид., допов. Львів : «Львівська політехніка», 2019. 192 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

34. Адвокат та медіація : посібник / Г. Гаро, А. Зернова, Г. Єременко, Р. Коваль, С. Погоріла, В. Поліщук, О. Помазановська, Л. Романадзе, М. Сасенко, В. Ситюк. Харків : ФАКТОР-МЕДІА, 2022. 112 с.
35. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів. За редакцією Н. Ю. Голубевої. Одеса: 2020. 344 с.
36. Альтернативні способи вирішення спорів у кримінальному провадженні / Волкотруб С. Г., Крушинський С. А., Луцик В. В. та ін. ; під ред. У. Гелльманна, В. В. Луцика. Хмельницький, 2015. 204 с.
37. Альтернативні способи вирішення спорів. За заг. ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с.
38. Біцай А. Участь адвоката в медіації: монографія. Київ : Алерта, 2017. 260 с.
39. Бобровник С. В. Компромiс i конфлікт у праві : антрополого-комунікативний підхід до аналізу : монографія. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2011. 384 с.
40. Вашенко І. В. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. / І. В. Вашенко, М. І. Кляп. Київ : Знання, 2013. 407 с.
41. Вступ до альтернативного вирішення спорів: навч. посіб. / Г. В. Анікіна, Ю. В. Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.]; під ред. У. Гелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.
42. Герасіна Л. М., Панов М. І. Проблеми правової конфліктології: феноменологічний, гносеологічний та праксеологічний аналіз : монографія. Харків : Право, 2018. 112 с.
43. Грень Н. М. Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медіації: теоретико-правове дослідження : дис. канд. юрид. наук. Львів, 2016. 250 с.
44. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 456 с.
45. Іванов В. М. Юридична конфліктологія: навч. посіб. для студ. вищ.навч. закл. Київ : МАУП, 2004. 224 с.
46. Конфліктологія : навч. посіб. / Л. М. Герасіна, М. П. Требін, В. Д. Воднік та ін. Харків : Право, 2012. 128 с.
47. Конфліктологія та медіація: навчальний посібник / В. І. Докаш. Чернівці, Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2021. 249 с.

48. Конфліктологія: загальна та юридична : підручник / Герасіна Л. М., Требін М. П., Сахань О. М., Воднік В. Д. Харків : Право, 2021. 224 с.
49. Конфліктологія: Навч. посіб. За заг. ред. В. М. Петюха, Л. В. Торгової К.: КНЕУ, 2003. 315 с.
50. Конфліктологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. юридич. спец. За ред. професорів Л. М. Герасіної та М. І. Панова. Харків : Право, 2002. 256 с.
51. Леко Б. Медіація: підручник / Б. Леко, Г. Чуйко. Чернівці : Книги–XXI, 2014. 520 с.
52. Луцишин Г. І. Конфліктологія та теорія переговорів : навчальний посібник; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. Політехніка», 2015. 199 с.
53. Любченко Я. П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект : дис. канд. юр. наук : 12.00.01 / Любченко Я. П. Харків, 2018. 254 с.
54. Мазаракі Н. А. Медіація в Україні: теорія та практика : монографія. Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 276 с.
55. Нагаєв В. М. Конфліктологія : Курс лекцій (модульний варіант): навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 198 с.
56. Нестор Н. В. Запровадження медіації в кримінальному процесі України: проблеми теорії та практики: монографія. Київ : Алерта, 2018. 182 с.
57. Практика медіації : словник-довідник / уклад. : С. О. Гарькавець, Л. П. Волченко. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2019. 128 с.
58. Практичне застосування медіації: практично-методичний посібник викладача / укл.: В. Каневська, К. Наровська. Київ, 2016. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Curriculum_Mediation_print.pdf.
59. Психологія конфліктів: навч. посіб. / Н. В. Партико. Львів : Львівська політехніка, 2019. 132 с.
60. Скібіцька Л. І. Конфліктологія : навч. посібник Київ : Центр учбової літератури, 2007. 384 с.
61. Яхно Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. / Т. П. Яхно, І. О. Куревіна. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 168 с.